

Bæredygtig · Socialt ansvarlig · Nytænkende

Rapport om samfundsansvar 2016

04

297 kr i omkostninger
i 2016

06

Over 80 pct. i samlet
afkast siden 2008

08

Medlemskommunikation
i øjenhøjde

10

252.000 behandlinger til
medlemmerne i 2016

Det handler om medlemmerne

I PensionDanmark forvalter vi en formue på over 200 mia. kr. Det er medlemmernes penge. De er investeret verden over. Vi har et stort ansvar for, at de investeres og forvaltes på en ordentlig måde.

Som arbejdsmarkedspensionsselskab er det vores opgave at supplere de offentlige tilbud inden for pension, sundhed og efteruddannelse. Målet er at give medlemmerne gode pensioner – og gennem vores aktiviteter inden for sundhed, forebyggelse og efter- og videreuddannelse, at sikre medlemmerne flere gode år på arbejdsmarkedet. Vi bidrager til at fastholde medlemmerne på arbejdsmarkedet – og hjælper dem tilbage, hvis de bliver syge undervejs. Den løbende forhøjelse af folkepensionsalderen gør disse tiltag endnu vigtigere i de kommende år.

Vores ambitioner stopper ikke hér. Vi er et selskab, der er optaget af at finde nye og innovative løsninger på vigtige samfundsproblemer – hvad enten det er nye måder at finansiere klimavenlige investeringer, forebyggende sundhedsordninger eller at være frontløber på brugen af digitale løsninger i kundeservicen.

PensionDanmark er i front, når det gælder integration af bæredygtighed i vores investeringer. Derfor er det også helt naturligt for os at støtte og arbejde aktivt for at nå FN's verdensmål.

Verdensmålene bekræfter os i, at den måde, vi investerer på, stemmer overens med den udvikling, som verden har brug for.

14

Automatisk udbetaling af forsikringer i svære livssituationer

18

173.675 m² bæredygtige ejendomme

20

Grøn strøm til alle medlemmerne

22

Værdiskabende dialog med 272 virksomheder

Det hele drejer sig om, at medlemmerne og deres familier skal sikres gode og gennemtænkte pensioner og sikringsordninger.

Det er medlemmerne, det handler om.

Torben Möger Pedersen
Administrerende direktør, PensionDanmark

Det er medlemmernes penge

Det er PensionDanmarks opgave at forvalte og udvikle de overenskomst-aftalte pensionsordninger, så de skaber mest mulig værdi for vores partnere: medlemmerne, virksomhederne og arbejdsmarkedets organisationer.

Typisk indbetales mindst 12 pct. af lønnen hver måned til PensionDanmark. Medlemmerne skal være trygge ved, at pengene ikke går til dyr administration, og at medlemmer og deres pårørende altid får, hvad de har krav på, hvis uheldet er ude.

Flest penge til aldersopsparing

90 procent af indbetalingerne går til medlemmernes aldersopsparing, mens resten går til forsikringsdækninger, sundhedsordningen og administration. Administration lægger beslag på 1 procent af indbetalingerne.

297 kr. til administration

Et medlem i PensionDanmark har i 2016 betalt 297 kr. i administrationsomkostninger. Det er 25 pct. mindre end i 2013, og PensionDanmark er dermed

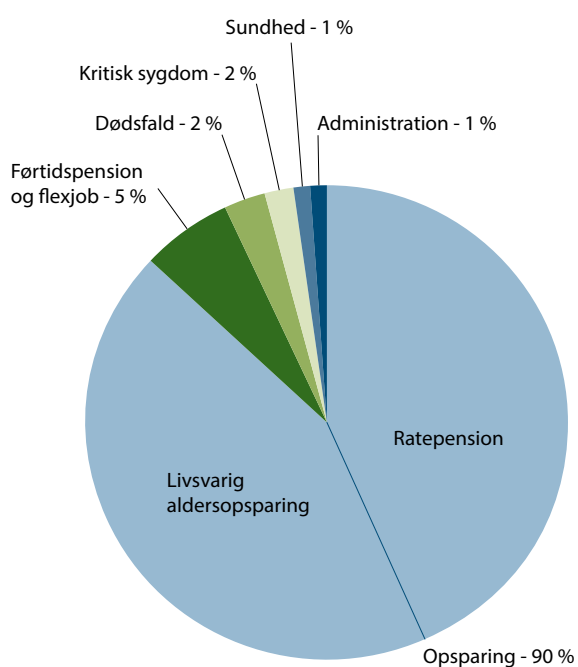
blandt de billigste selskaber i Danmark. I de kommende år forventer vi fortsat at kunne sikre medlemmerne lave omkostninger, og samtidig have et højt niveau for medlemsservice. Lave omkostninger og god medlemsservice opnås ved at udnytte de muligheder, der er i digitalisering af processer og produkter.

Ved siden af pensionsordning, forsikringer og sundhedsordningen administrerer PensionDanmark en række uddannelsesfonde, som sikrer, at medlemmerne har mulighed for efteruddannelse og kompetenceløft i løbet af arbejdslivet.

PensionDanmarks udbetalinger til alderspension rundede 2 mia. kr. i 2016.

Medlemmerne får de penge, de har krav på

Vi sørger for – via registersamkøringer – at medlemmet eller de efterladte altid får udbetalt de penge fra forsikringerne i pensionsordningen, de skal have. På samme måde tilbyder vi via registersamkøringer hjælp til medlemmer med længerevarende sygefravær og medlemmer i fleksjob.

Sådan investeres medlemmernes penge

PensionDanmarks kerneforretning er at levere gode og stabile pensioner til medlemmerne – det har det været, siden PensionDanmark blev oprettet i 1992. Derfor stræber vi konstant efter at opnå et godt afkast af investeringerne uden at tage for store risici.

PensionDanmarks medlemmer har en formue på 200 mia. kr., som over de næste mange år vil vokse, da medlemmernes indbetalinger fortsat vil være større end udbetalingerne til pensionister.

Ejendomme og infrastruktur

PensionDanmark har opbygget en portefølje af aktiver, der er kendetegnet ved en stabil indtjening væsentligt over obligationsafkastet og med lav risiko. Det er investeringer i aktiver som ejendomme og infrastruktur, fx vindmølleparker og biomassekraftværker. De udgør en femtedel af investeringerne helt frem til at medlemmerne fylder 75 år, hvorefter andelen reduceres gradvist.

Da de første medlemmer af PensionDanmark gik på pension i 1993, fik de udbetalt et nærmest symbolsk engangsbeløb, fordi de kun havde indbetalt 0,9 procent af deres løn fra årets start. Når et medlem i dag går på pension efter at have været medlem af PensionDanmark siden starten, kan medlemmet se frem til en årlig alderspension på over 60.000 kr. Det skyldes, at de løbende indbetalinger er steget, og at PensionDanmark har forrentet pengene, så det enkelte medlems formue er vokset.

I 2016 havde PensionDanmark et afkast på over 7 pct. Siden 2008 har PensionDanmark leveret et akkumuleret afkast på over 80 pct. Selv om vi ønsker at levere det højest mulige afkast, vil vi ikke risikere at sætte medlemmernes opsparing over styr. Derfor justerer vi medlemmernes investeringsportefølje igennem livet, så risikoen for et stort tab, lige før det enkelte medlem går på pension, reduceres.

Investeringsrisikoen følger medlemmets pensionsalder

Når et medlem har mange år til pensionering, kan PensionDanmark investere medlemmernes opsparing i aktiver med højere risiko for at få et højere

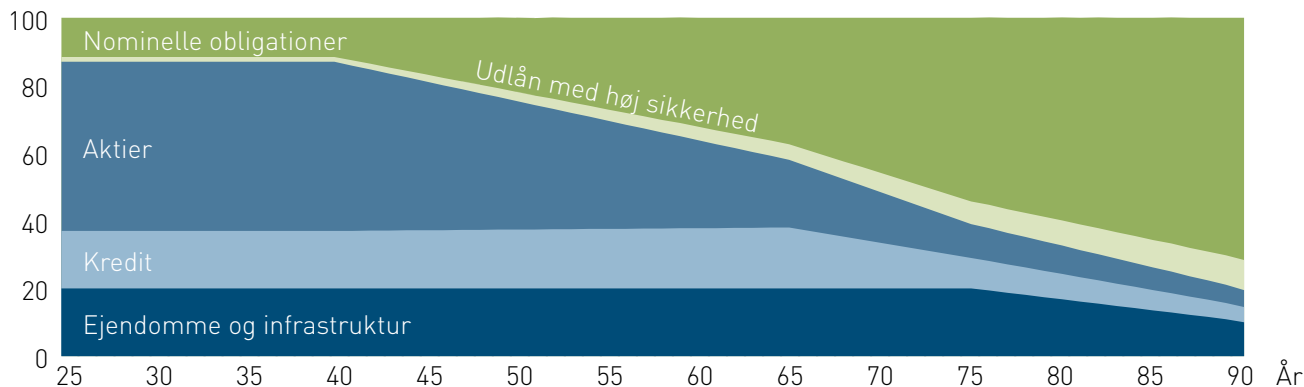

I 2016 havde PensionDanmark et afkast på over 7 pct. Siden 2008 har PensionDanmark leveret et akkumuleret afkast på over 80 pct.

afkast. Derfor investeres en større del af de unge medlemmers opsparing i aktier og højrenteobligationer, som typisk giver et højt afkast over tid, men som også har en højere risiko.

I takt med at medlemmerne nærmer sig pensionsalderen, skrues der ned for risikoen. Fra 40-årsalderen nedbringes aktiedelen af opsparingen langsomt og erstattes af obligationer og udlån med høj sikkerhed, som har mindre risiko.

Pct. **Formuesammensætning**

PensionDanmark investerer medlemmernes opsparing i alderspuljer. Her tilpasses formuesammensætningen og risikoprofilen løbende til medlemmets alder og investeringshorisont.

Digitale løsninger giver værdi

Det er vigtigt, at medlemmerne kender indholdet i deres pensionsordning, herunder mulighederne for at justere forsikringerne. Vi tager et ansvar ved aktivt at kontakte medlemmerne, når der er brug for et forsikringstjek.

Ikke alle medlemmerne kender detaljerne i indholdet i deres pensionsordning. Derfor får medlemmerne målrettet rådgivning når der er brug for at justere

forsikringerne. Det sker via flere kanaler (mail, sms, e-Boks, pension.dk og telefon) løbende og automatiseret på baggrund af de data, vi har om medlemmerne – fx alder, bopæl, job, beskæftigelsehistorik, forsikringsordninger og brug af sundhedsordningen.

Tilfredshedsmålinger viser, at medlemmerne reagerer positivt, når vi kontakter dem bredt via flere kommunikationskanaler. Jo flere forskellige kanaler medlemmerne har kontakt til os på, desto mere tilfredse er de.

"Jeg fik en rådgivningsmail om fordelene ved at samle pensionsordningerne ét sted. Via mailen loggede jeg på pension.dk og samlede mine pensioner hos PensionDanmark. Det var meget nemt, og ved at samle pensionerne får jeg et bedre overblik, og jeg undgår at betale administrationsomkostninger flere forskellige steder."

Elektriker Stefan Meller

Medlemmerne informeres også om mulighederne i pensionsordningen, når en af vores kunderådgivere besøger virksomheder og fagforeninger.

Tilgængelige og til rådighed på flere kanaler

Medlemmer, der har spørgsmål om deres pensionsordning, skal opleve, at vi er tilgængelige og står til rådighed på de kommunikationskanaler, som de foretrækker. Medlemmerne kan hente information

via pension.dk, telefon, chat, rådgivningssamtale med web-kamera og på Facebook.

Det skal være nemt for medlemmerne at få den viden, de har brug for. Derfor blev pension.dk opgraderet i 2016, så hjemmesiden er blevet mere enkel og visuel med brug af animationer og video.

Den nye hjemmeside fungerer fuldt ud på PC, smartphone og tablet. 60 pct. af vores medlemmer går på pension.dk via smartphone eller tablet.

Forebyggelse er en langsigtet investering

Fokus på sundhed og forebyggelse bidrager ikke blot til at sikre medlemmet en bedre livskvalitet og flere gode år på arbejdsmarkedet. Det betyder også, at virksomhederne kan fastholde dygtige medarbejdere, og at der spares udgifter til sygedagpenge og førtidspension.

PensionDanmark tog i 2005 det første skridt til etablering af en forebyggende sundhedsordning til medlemmerne. I dag har næsten alle overenskomstområder aftalt, at sundhedsordningen er en del af medlemmernes pensionsordning i PensionDanmark.

Målrettet medlemmerne

Sundhedsordningen er målrettet medlemmerne, der er faglærte og ufaglærte og ofte har fysisk krævende job. Ordningen er med til at forebygge, at medlemmerne slides ned, og sørger for, at mindre skader ikke ender i lange sygemeldinger, kronisk sygdom og i værste fald førtidspension.

Sundhedsordningen giver medlemmerne adgang til gratis forebyggende behandlinger på ét af 125 lokale sundhedscentre, hvor der er fysioterapeuter, kiropraktorer, massører og zoneterapeuter. Der er ingen krav om lægehenvielse, og det betyder, at adgangen til de forebyggende behandlinger er nem og hurtig. I 2016 blev der gennemført 252.000 behandlinger. Medlemmerne har også adgang til hurtig diagnose, der hjælper syge medlemmer med at finde ud af, hvad de fejler. Hurtig diagnose sikrer, at de hurtigt kommer i gang med den rette behandling – uden unødigt ventetid.

Ordningen omfatter også en telefonisk sundhedsrådgivning, hvor der er adgang til blandt andet psykologhjælp og misbrugsrådgivning.

13.000 har taget PensionDanmarks sundhedstest

PensionDanmark introducerede i slutningen af 2015 en sundhedstest, som medlemmerne kan tage på hjemmesiden eller via vores app. Her får de blandt andet målt deres body age, og alt afhængig af svarene, bliver de anbefalet at udnytte de forskellige muligheder i deres sundhedsordning.

”Testen viste, at jeg havde tegn på stress. Jeg talte med en sygeplejerske, som efter en god snak henviste mig videre til en psykolog. Her fik jeg fem samtaler over telefonen med en meget dygtig psykolog. Psykologen hjalp mig med at få styr på tankerne og få talt skilsmissen igennem. Det var en meget stor hjælp.”

Mejerist Jesper Krogh

Knap 13.000 medlemmer har taget PensionDanmarks sundhedstest efter det første år. Og mange af dem får efterfølgende hjælp via deres sundhedsordning. En af dem er mejerist Jesper Krogh, der tog sundhedstesten efter en skilsmisse. Han blev på baggrund af resultatet opfordret til at kontakte PensionDanmarks sundhedsteam, hvor sygeplejersker og socialrådgivere sidder klar til at hjælpe.

Nyt samarbejde mellem PensionDanmark og ”Bam-bus”

I foråret 2016 var PensionDanmark med til at sætte øget fokus på forebyggelse af fysiske og psykiske problemer i byggeriet i samarbejde med Byggeriets Arbejdsmiljøbus (Bam-bus) – en mobil konsulenttjeneste, som formidler god arbejdsmiljøpraksis til byggepladser, byggevirksomhederne og deres ansatte. Bam-bus besøgte i 2016 over 1.500 byggepladser og byggevirksomheder, og den såkaldte Tool Truck besøgte i efteråret 30 erhvervsskoler. Her lærte 5.100 elever samt 420 faglærere på landets byggeuddannelser, hvordan de kan forebygge nedslidning.

Steen fik hjælp hos sundhedsteamet

Steen Sandholm er 30 år og uddannet tømrer. Da han fik en blodprop i hjernen, fik han udbetalt 100.000 kr. via forsikringen ved kritisk sygdom. I forbindelse med udbetalingen fik Steen også et omsorgsopkald fra PensionDanmarks sundhedsteam. På det tidspunkt havde Steen ikke brug for hjælp og startede på jobbet igen.

Men efter 14 dage var han nødt til at sygemelde sig på grund af kraftige nervesmerter i armen. Steen er dog ikke typen, der bare giver op. Han *ville* genoptrænes og videre i sit liv, og via et familiemedlem

fik han kontakt til NeuroFys.dk, der er specialister i genoptræning af personer, der har haft en blodprop i hjernen.

”Det ville dog blive meget dyrt, hvis jeg selv skulle betale. Derfor undersøgte jeg mulighederne i PensionDanmarks sundhedsteam, hvor jeg talte med en meget forstående sygeplejerske. Hun sørgede for, at jeg fik bevilliget et fire måneders forløb hos NeuroFys.dk. Og hun har undervejs fulgt op på, hvordan det gik,” forklarer Steen Sandholm, der i dag er raskmeldt og tilbage i arbejde som tømrer.

Medlemmerne sparede 1,6 mio. kr.

Medlemmer, der bliver syge, kan i værste fald ende på førtidspension. Det har både personlige og økonomiske omkostninger for medlemmerne, og det er dyrt for både samfundet og for PensionDanmark.

I tilfældet med unge medlemmer, som vi hjælper med at undgå en førtidspension og blive i job, er gevinsten for alle parterne naturligvis størst. Var Steen Sandholm endt på førtidspension havde han kunnet se frem til 34 år på førtidspension med en supplerende førtidspension (72.000 kr. årligt) fra PensionDan-

Steen Sandholm er tilbage i arbejde som tømrer

Skader i bevægeapparatet er den hyppigste årsag til førtidspension blandt PensionDanmarks medlemmer.

mark. For at dække det beløb ville PensionDanmark være nødt til at hensætte 1,6 mio. kr., som bliver taget fra medlemmernes forsikringspræmier. I stedet går pengene nu til pensionsudbetalinger til glæde for alle medlemmerne.

Datasamkøring hjælper langtidssyge medlemmer

PensionDanmark har siden oktober 2014 samarbejdet med Styrelsen for Arbejdsmarked og Rekruttering (STAR) om at samkøre data om sygefravær.

Samarbejdet betyder, at sygemeldte medlemmer, der har mere end fire ugers fravær, modtager et brev fra STAR. Her opfordres medlemmerne til at kontakte PensionDanmarks sundhedsteam, så de kan få rådgivning om deres muligheder i sundhedsordningen og på den måde få hjælp til at komme i arbejde igen.

I 2016 tog 1.400 langtidssyge medlemmer kontakt til PensionDanmarks sundhedsteam. 1.100 blev sendt videre til et af tilbuddene i sundhedsordningen. De resterende er blevet henvist til egen læge eller har fået rådgivning hos sundhedsteamet. Og indsatsen har virket. 70 pct. er kommet tilbage i job.

PensionDanmarks sundhedsteam

PensionDanmarks sundhedsteam består af sygeplejersker, socialrådgivere og pensionsrådgivere. Teamets primære fokus er at hjælpe medlemmer, der er sygemeldte, eller som er i risiko for at blive det. Medlemmerne rådgives af teamet og hjælpes videre til andre tilbud (tværfaglige behandlinger, hurtig diagnose, psykolog, speciallægebehandling, scanninger m.v.

Økonomisk tryghed for medlemmerne ved ulykker og sygdom

Pensionsordningen indeholder en række vigtige forsikringer – ved dødsfald, visse kritiske sygdomme og tilkendelse af førtidspension og fleksjob – som er med til at give medlemmerne og deres familier et godt sikkerhedsnet. Samarbejde med offentlige registre sørger for at alle får det, de har ret til.

I forbindelse med dødsfald har medlemmets efterladte krav på en dødsfaldssum. Det får de efterladte automatisk besked om via samarbejdet med CPR-registret.

Et medlem, der tilkendes offentlig førtidspension, får automatisk besked om forsikringerne. Det er supplerende førtidspension, der betyder, at medlemmet får mellem 3.000-6.000 kr. om måneden før skat oven i den offentlige førtidspension. Derudover får medlemmet et skattefrit engangsbeløb på 100.000 kr. Og i kraft af opsparingssikring fortsætter indbetalingerne

til førtidspensionisternes aldersopsparing, så levestandarden som ældre ikke bliver lavere end ellers.

Fleksjobbere får via et samarbejde med STAR besked om, at de også er omfattet af opsparingssikring, så deres alderspension ikke forringes, selv om de som fleksjobbere typisk arbejder og indbetaler mindre end tidligere.

Medlemmer, der bliver ramt af kritisk sygdom, får via et samarbejde med Landspatientregisteret automatisk besked om at, de har ret til et engangsbeløb på 100.000 kr., hvis de ikke allerede selv har henvendt sig til PensionDanmark.

PensionDanmark betaler første års kontingent til den relevante patientforening for medlemmer med en kritisk sygdom. Formålet er at give medlemmer, der har haft en kritisk sygdom, adgang til målrettet rådgivning, der forbedrer deres mulighed for at vende tilbage til et normalt familie- og arbejdsliv. I 2016 har 2.200 medlemmer fået et års medlemskab af enten Kræftens Bekæmpelse, Hjerteforeningen, Hjernesagen, Parkinsonforeningen og Scleroseforeningen.

”Jeg var så heldig, at jeg fik en mail i min e-boks fra PensionDanmark om, at jeg som fleksjobber er omfattet af pensionsopsparingssikring.”

Servicekoordinator Jesper Jensen

Hjulpet af opsparingssikring

Jesper Jensen, der er servicekoordinator ved JS Ventilation A/S, er tilkendt fleksjob på grund af dårlig ryg. Han er gået ned i tid og indbetaler derfor mindre end tidligere til alderspension.

”Jeg var så heldig, at jeg fik en mail i min e-boks fra PensionDanmark om, at jeg som fleksjobber er omfattet af pensionsopsparingssikring, så jeg får indbetalt svarende til de timer, jeg er gået ned,” siger Jesper Jensen og fortsætter:

”Det betyder, at jeg ikke er ringere stillet, end da jeg var i ordinært arbejde, og det gør, at når jeg skal på pension, så er der noget mere, end der ellers ville være.”

Vi tager hånd om syge medlemmer

En del medlemmer bliver hvert år langvarigt syge og har sygefravær i mere end fire uger. De får brev fra Styrelsen for Arbejdsmarked og Rekruttering (STAR) om at kontakte PensionDanmarks sygeplejerske-team. Formålet med sundhedsordningen er at hjælpe medlemmerne med at bevare deres arbejdsevne så godt og så længe som muligt.

PensionDanmark støtter realiseringen af FN's verdensmål

PensionDanmark forvalter medlemmernes opsparing på ansvarlig vis. Derfor følger vi med i udviklingen omkring nye internationale aftaler og standarder inden for ansvarlighed og bæredygtighed.

Vores retningslinjer for ansvarlige investeringer baserer sig på en række bredt anerkendte internationale konventioner og normer, som sætter rammen for arbejdet med ansvarlighed og bæredygtighed i investeringsporteføljen.

Et af de store temaer for investorer i 2016 og i årene fremover er realiseringen af FN's 17 Verdensmål for Bæredygtig Udvikling. PensionDanmark støtter Verdensmålene som et vigtigt skridt på vejen mod en rigere og mere bæredygtig verden.

Verdensmålene giver interessante investeringsmuligheder, der både vil bidrage til et attraktivt afkast til medlemmerne, og bidrage til, at verden i fællesskab når Verdensmålene inden 2030.

For os som investor er der nogle af målene, som ligger mere naturligt i forlængelse af vores opgave med at investere medlemmernes opsparing på en betryggende måde, og det er der, vi kan gøre en forskel.

PensionDanmark deltager i dialogen

I 2016 har PensionDanmark bidraget til flere arrangementer, der har haft Verdensmålene som omdrejningspunkt. PensionDanmarks indsats og ekspertise på området blev også anerkendt af OECD, som inviterede

FN's Verdensmål

I september 2015 vedtog verdens lande FN's Verdensmål, som afløste 2015-målene. Verdensmålene består af i alt 17 mål – og hele 169 delmål – som handler om at løse mange af klodens største problemer inden 2030. Målene skal gøre en ende på ekstrem fattigdom og sult, mindske ulighed, og bekæmpe klimaforandringer

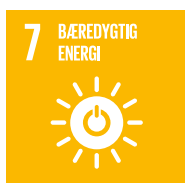

PensionDanmarks administrerende direktør, Torben Möger Pedersen, til at være en del af det rådgivende organ for det nye OECD Centre on Green Finance and Investment.

På de næste sider er der eksempler på, hvordan PensionDanmark forvalter sit ansvar som investor i praksis, og hvordan det bidrager til gode afkast for medlemmerne.

PensionDanmark tilbyder sine medlemmer en sundhedsordning, som blandt andet har fokus på forebyggelse af skader i bevægeapparatet.

Mere end 10 pct. af PensionDanmarks portefølje er investeret i bæredygtig energi, som vindmølleparker og biomassekraftværker.

En del af PensionDanmarks portefølje er placeret i infrastruktur, som understøtter den grønne omstilling.

Når PensionDanmark er bygherre er det et krav, at bygningerne bliver bæredygtighedscertificeret. Det mindsker bygningens aftryk på miljø og klima.

PensionDanmark er investor i Klimainvesteringsfonden, som er med til at bringe moderne, bæredygtig teknologi til u-lande.

PensionDanmark bidrager aktivt med ekspertise og erfaring inden for klimafinansiering og er også i dialog med mange virksomheder om bæredygtighedsforhold.

Bæredygtige bygninger er bæredygtig bundlinje

PensionDanmark har en ejendomsportefølje på 16 mia. kr. i hele Danmark. I løbet af 2016 aftalte vi at opføre fem nye bæredygtige byggerier, som over de kommende år ikke bare vil give et godt afkast til medlemmerne, men også vil skabe arbejdspladser til glæde for vores medlemmer i byggefagene.

FN's verdensmål nr. 11 er bæredygtige bygninger og byer, hvor delmålene fx omhandler bygningers forurening, CO₂-udledning og affaldsbelastning. Det er helt i tråd med PensionDanmarks strategi på ejendomme. Alle nye ejendomme til bolig og erhverv, skal være bæredygtige.

Certificerede bygninger giver bedre sikkerhed for investeringen

Det indebærer, at alle nyopførte erhvervsjendomme skal bæredygtigheds certificeres med de højeste karakterer i anerkendte certificeringsordninger som DGNB, LEED eller BREEAM.

Certificerede bygninger bliver målt på en række parametre. Det er fx energiforbrug, materialevalg og belastning af det lokale miljø i form af fx regnvandsafledning. Men det er også den sociale og funktionelle kvalitet af bygningen, som især de daglige brugere af bygningen nyder godt af.

For PensionDanmark som investor er der en lang række fordele ved bæredygtige bygninger. Allerede i opførelsesfasen er bæredygtighedsmålsætningen med til at styre projektets rammer - det begrænser risikoen for fejl og forsinkelser. Når bygningen er færdig, er den også mere attraktiv for potentielle lejere, som ønsker moderne faciliteter til deres medarbejdere, og bygninger, som passer til deres bæredygtighedsprofil.

Bæredygtighed mindsker investeringsrisici

En ejendom, som bygges i dag, vil typisk stå i mere end 50 år, og derfor har de valg, som træffes i dag, også stor betydning for fremtidige brugere af bygningen. Ved at tænke den fremtidige udvikling ind i opførelsen, fx at bygningen kan ændres fra kontorbrug til andre formål, mindskes risikoen for, at bygningen vil stå tom, hvis de nuværende lejere forlader den.

PensionDanmarks domicil på Langelinie Allé blev i 2016 certificeret "guld" i Green Building Council Denmarks nye DGNB-certificering af eksisterende bygninger.

For en langsigtet investor som PensionDanmark er alt dette med til at øge den langsigtede værdi af vores ejendomsportefølje samtidig med, at bæredygtighedsstrategien også fungerer som en risikostyring for vores ejendomsportefølje.

Det er et krav, at alle håndværkere på PensionDanmarks byggepladser er dækket af danske overenskomster, ligesom der stilles særligt høje krav til arbejdsmiljø og sikkerhed.

Certificering

I 2016 modtog PensionDanmark en DGNB guld-certificering for entreprenørfirmaet MT Højgaards nye domicilbygning i Søborg, som PensionDanmark har opført og ejer. Dermed har PensionDanmark nu ni certificerede bygninger i ejendomsporteføljen, som alle har scoret topkarakterer.

PensionDanmark har fire boligprojekter under opførelse eller planlægning – Havnebryggen på Islands Brygge, Kronløbsøen i Nordhavn og to boligprojekter i Virum og Ørestad Syd – som alle vil blive certificeret efter DGNB-standard på højeste niveau og vil være blandt de første boligejendomme, som certificeres i Danmark.

Investeringer i energi og infrastruktur med positiv klimaeffekt

PensionDanmark har i gennem en årrække været førende inden for finansiering af vedvarende energi. Det giver solide og stabile afkast til vores medlemmer, samtidig med at vi giver vores bidrag til klimaindsatsen.

Paris-aftalen fra december 2015 var et historisk skridt på vejen mod en mere bæredygtig fremtid. Det

er i overensstemmelse med PensionDanmarks investeringsstrategi, hvor målet er at investere 10 pct. af formuen i infrastruktur som fx vindmølleparker, biomassekraftværker og transmissionsanlæg.

CO2-neutral el til medlemmerne

Et eksempel er opførelsen af biomassekraftværker i Storbritannien, hvor danske virksomheder står for at levere teknologien, mens PensionDanmark og andre investorer leverer finansieringen. I 2016 gav Copen-

PensionDanmarks investeringer i vind, biomasse og sol har en kapacitet på mere end den strøm PensionDanmarks medlemmer og deres familier bruger hvert år.

hagen Infrastructure Partners, som PensionDanmark er investor i, tilsagn til det fjerde biomassekraftværk i Storbritannien.

Finansieringsmodellen har vist, hvordan et stærkt samarbejde mellem danske investorer og danske teknologileverandører kan sørge for, at dansk klimateknologi kommer ud i verden samtidig med, at PensionDanmarks medlemmer får et attraktivt afkast på deres opsparing.

PensionDanmark har investeret i og givet tilsagn om at investere i vedvarende energi og transmissionsaktiver for 23 mia. kr. PensionDanmark har dermed investeringer i vedvarende energianlæg inden for

vind, sol og biomasse med en kapacitet på mere end 2.500 MW i grøn strøm – det svarer til mere end den strøm, PensionDanmarks medlemmer og deres familier bruger hvert år.

Klimainvesteringer i udviklingslande

En udfordring ift. verdensmålene er at få flere investeringer i udviklingslande, hvor investeringsklimaet ikke er så modent som i udviklede lande. PensionDanmark er investor i Klimainvesteringsfonden (KIF) og Danish Agribusiness Fund (DAF), som er offentligt private partnerskaber om investering i projekter i udviklingslande.

Begge fonde er eksempler på brug af "blended finance", hvor offentlige midler er med til at tiltrække private midler til projekter, hvor risikoen under normale omstændigheder vil være for stor for private investorer.

Aktivt ejerskab skaber værdi for alle parter

PensionDanmark havde ved udgangen af 2016 investeret i 1.400 børsnoterede selskaber. Selvom PensionDanmark er minoritetsaktionær, så følger der et ansvar med, når man er medejer af en virksomhed. Derfor har PensionDanmark retningslinjer for ansvarlig investering og aktivt ejerskab.

I det aktive ejerskab er det målsætningen at skabe forbedringer i de virksomheder, der investeres i, til gavn for os som aktionærer og til gavn for virksomheden og det samfund, den er en del af.

Komiteen for God Selskabsledelse offentliggjorde i 2016 Danmarks første "Anbefalinger for Aktivt Ejerskab". PensionDanmark har støttet op om dette arbejde, og vi vil fremover rapportere om arbejdet med anbefalingerne.

Dialog med fokus på værdiskabelse

Aktivt ejerskab har været en integreret del af PensionDanmarks arbejde i snart ti år. Vores eksterne samarbejdspartner, Hermes EOS, er på vegne af PensionDanmark og en række andre investorer i dialog med selskaber verden over.

Hermes prioriterer sit arbejde ved at fokusere på de virksomheder, hvor der er størst potentiale for at have en positiv indflydelse, og på de virksomheder, hvor Hermes' kunder har de største samlede positioner og derved den største eksponering og indflydelse. PensionDanmark har valgt at bruge en ekstern samarbejdspartner i erkendelse af, at den bedste mulighed for at skabe positive forandringer

i virksomhederne, er ved at samarbejde med andre ligesindede investorer.

Langsigtet aktivt ejerskab giver resultater

På pensiondanmark.com offentliggør PensionDanmark eksempler på virksomhedsdialoger med porteføljevirksomheder, ligesom der på Hermes EOS' hjemmeside er mere information om det arbejde, Hermes udfører på vegne af PensionDanmark og andre investorer. PensionDanmarks retningslinjer for ansvarlig investering bygger på en række internationale konventioner og normer, som fx FN's menneskerettighedskonvention, ILO-konventioner, Global Compact, OECDs retningslinjer for Multinationale Virksomheder med flere.

Case: Bayer

Hermes EOS har siden 2008 været i løbende dialog med det tyske kemi- og farmakonglomerat Bayer om en række forhold. Dialogen startede, da Hermes EOS via en hollandsk NGO blev opmærksom på, at Bayer var kædet sammen med brug af børnearbejde i bomuldsfrømarker i Indien. Bayers indsats mod børnearbejde fremhæves nu som et best-practice eksempel for andre virksomheder. Herudover har Hermes EOS arbejdet for at styrke Bayers dialog med andre interessenter, som Bayers forretning vedrører. Læs hele casen om Bayer på pensiondanmark.com.

PensionDanmark havde i 2016 dialog med 272 virksomheder om 787 emner. PensionDanmark stemte på 1.583 generalforsamlinger. I 89 pct. af dagsordenspunkterne stemte vi for bestyrelsens anbefalinger og i 11 pct. af tilfældene imod.

Case: McKesson

McKesson er et amerikansk sundhedsselskab, som leverer en række ydelser til amerikanske hospitaler, læger og sundhedsforsikringer. Selvom selskabet på overfladen var veldrevet, blev der for nogle år siden rejst tvivl om selskabets ledelsesforhold – herunder aflønning af topledelsen og bestyrelsens sammensætning. Hermes gik ind i en konstruktiv dialog med ledelsen, som i samarbejde med andre investorer i sidste ende førte til, at McKesson ændrede en række forhold i topledelsens aflønning, ligesom bestyrelsen også blev styrket med flere nye og uafhængige bestyrelsesmedlemmer. For PensionDanmark er dette et klart udtryk for den værdi, en konstruktiv investordialog med virksomheder kan have. Læs hele casen om McKesson på pensiondanmark.com.

Såfremt PensionDanmark bliver gjort opmærksomme på et eventuelt brud på retningslinjerne, undersøges anklagen nærmere, og hvis det godtgøres, at der er tale om brud, bliver Hermes bedt om at gå i dialog med virksomheden. I yderste konsekvens kan

Miljø

- › Klima
- › Vand
- › Skov og landbrug>>

Hermes har en række overordnede prioriteter, som sætter rammerne for arbejdet med det aktive ejerskab

Social

- › Menneskerettigheder
- › Arbejdstagerrettigheder
- › Diversitet
- › Supply chain management
- › Bestikkelse og korruption
- › Skat

Aktivt ejerskab og selskabsledelse

- › Bestyrelsessammensætning
- › Aflønning
- › Aktionærrettigheder
- › Revision
- › Integreret rapportering

det komme på tale at frasælge og derefter udelukke et selskab fra investeringsuniverset, hvis dialog med selskabet ikke er mulig og/eller ikke fører til de ønskede fremskridt.

I 2016 har PensionDanmark udelukket det sydkoreanske selskab E-Mart for brud på grundlæggende arbejdstagerrettigheder, som foreskrevet af ILO-konventioner. I alt var 22 selskaber udelukket ultimo 2016.

Åbenhed og dialog

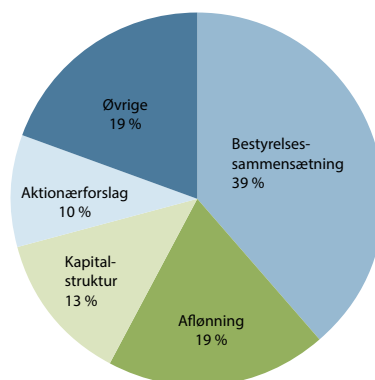
På pensiondanmark.com har medlemmer og andre interessenter mulighed for at få indblik i, hvilke børsnoterede virksomheder PensionDanmark investerer i.

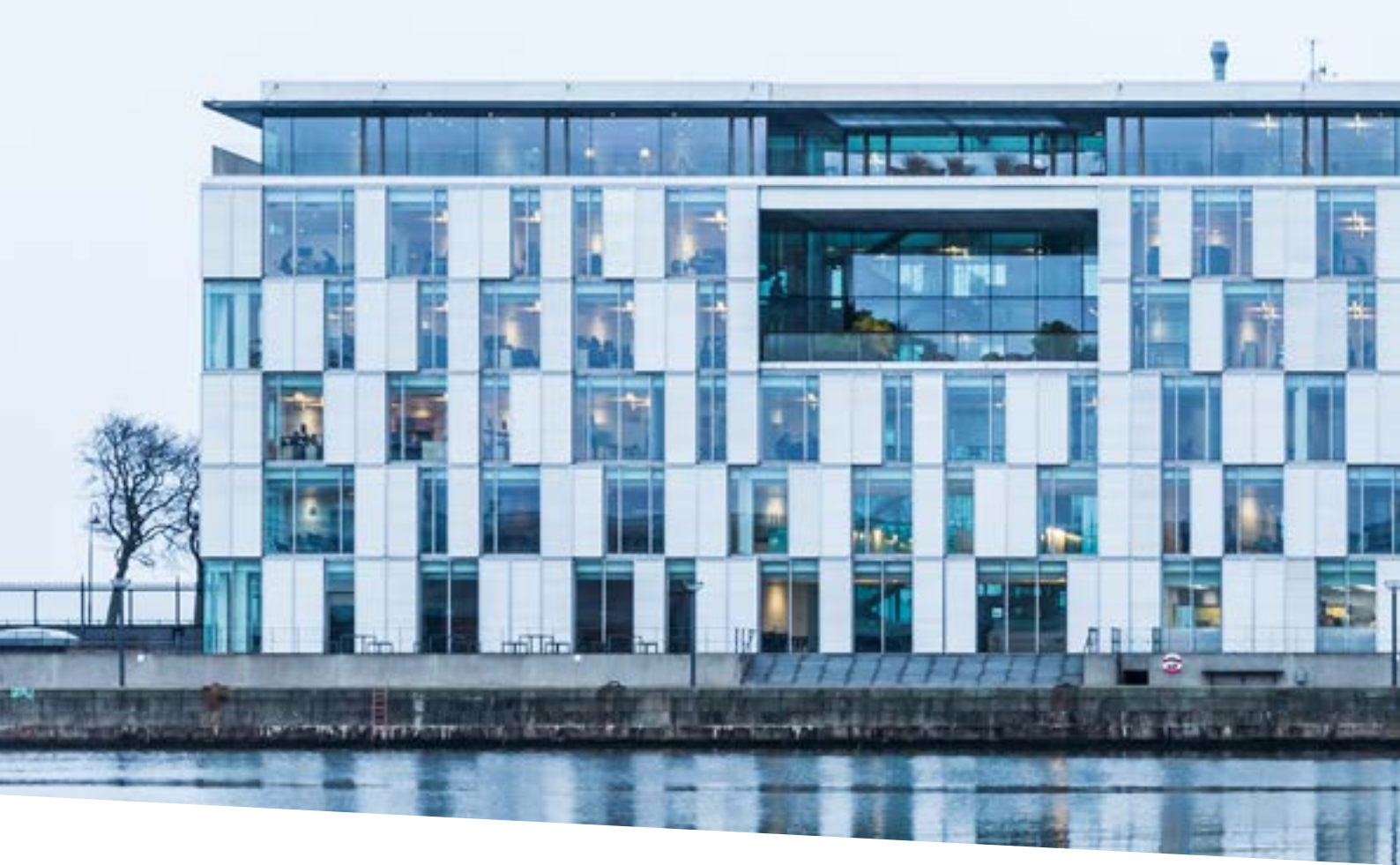
Medlemmer og andre interesserede kan via en særlig mailfunktion kommentere PensionDanmarks konkrete aktieinvesteringer – herunder give udtryk for eventuel kritik af de enkelte aktieinvesteringer. Alle kommentarer forelægges PensionDanmarks bestyrelse.

Dialog med virksomheder – fordelt på emner (i alt 787 emner)

Afstemning imod bestyrelsens anbefalinger – fordelt på emner (i alt 2.008 punkter)

Styr på eget hus

PensionDanmarks politik for samfundsansvar omfatter en række interne forhold, herunder miljø- og klimaforhold, leverandører og skat.

Miljø og klima

For at begrænse miljøbelastningen har PensionDanmark installeret solceller på taget af domicilejendommen på Langelinie Allé og anvender havvand i køleanlægget. PensionDanmarks domicil fik i 2016 karakteren guld i DNGBs bæredygtighedskategorisering for eksisterende bygninger.

PensionDanmark ejer halvdelen af Nysted Havmøllepark. En del af de RECS-certifikater, som parken producerer, beholder PensionDanmark selv, så vi på den måde CO2-neutraliserer vores elforbrug.

PensionDanmark har i sin personalepolitik forpligtet virksomhedens medarbejdere til løbende at være opmærksomme på at begrænse eller undlade miljøbelastende adfærd.

Kønsmæssig sammensætning

PensionDanmarks bestyrelse har vedtaget en politik for den kønsmæssige sammensætning af de øverste ledelseslag i selskabet. I politikken indgår et måltal for andelen af det underrepræsenterede køn i bestyrelsen, der afspejler den faktiske sammensætning. Aktuelt er fire ud af 16 medlemmer af PensionDanmarks bestyrelse kvinder.

Andelen af kvinder i den øverste ledelsesgruppe faldt fra 29 pct. i 2015 til 25 pct. i 2016, hvilket skyldes at ledelsesgruppen blev udvidet i 2016. PensionDanmark er tilfreds med, at andelen af kvinder i mellemledergruppen er øget fra 25 pct. i 2015 til 42 pct. i 2016. Måltallet var i 2016 20 pct.

Direktionen har ved rekruttering af nye ledere fokus på at indgå i dialog med kvalificerede kandidater af begge køn, ligesom PensionDanmark lægger vægt på at have en personalepolitik og ansættelsesvilkår, der tilgodeser begge køns muligheder for at gøre karriere i selskabet. Der lægges fortsat vægt på at tiltrække de mest kvalificerede ansøgere.

Samarbejde med leverandører

PensionDanmark har en leverandørpolitik, som indebærer, at vores leverandører skal leve op til følgende:

- › Respektere medarbejdernes ret til at organisere sig og forhandle kollektive overenskomster.
- › Fremme arbejdsmiljøet og forebygge arbejdsulykker, nedslidning mv.
- › Tage afstand fra diskriminerende adfærd på baggrund af etnicitet, religion, alder, handicap, køn, seksuel orientering, medlemskab af fagforening eller politisk overbevisning.
- › Give deres medarbejdere en løn, der følger de relevante overenskomster på området – herunder kan sikre en fair levestandard set i forhold til det nationale niveau.
- › Ikke kan sættes i forbindelse med tvangsarbejde eller børnearbejde.
- › Vedvarende og systematisk arbejder for at overholde lokal miljølovgivning og begrænser klimapåvirkning.
- › Tager afstand fra og aktivt modarbejder skatteunddragelse, bestikkelse eller anden form for korruption.

Whistleblower

PensionDanmark har en whistleblower-ordning, som medarbejdere kan rapportere kritisable forhold til, hvis ikke de bliver hørt af deres overordnede. Der var i 2016 ingen henvendelser til whistleblower-ordningen.

I tilfælde hvor det vurderes, at en leverandør ikke lever op til selskabets politik og retningslinjer, vil der blive indledt en dialog med leverandøren. Såfremt dialogen ikke fører til forbedringer, bliver leverandøren fravalgt. Der har i 2016 ikke været brud på PensionDanmarks leverandørpolitik.

Skat

I 2016 betalte PensionDanmark 2,1 mia. kr. i skatter og afgifter til den danske stat på vegne af vores medlemmer.

PensionDanmarks skattepolitik, indebærer, at:

- › Vi indretter vores forhold så de er i overensstemmelse med lovgivningen i de lande, hvor PensionDanmark investerer.
- › Vi sikrer at PensionDanmark overordnet set ikke betaler mere skat end nødvendigt.
- › Vi agerer med en hurtighed og grundighed, som fører til minimering af risici på skatteområdet.

PensionDanmarks netværk og medlemskaber

PensionDanmark er medlem af en række organisationer og netværk. Her får vi både mulighed for at bidrage med vores viden og på den måde påvirke de rammevilkår, som PensionDanmark investerer under i Danmark og globalt, ligesom vi også kan få ny viden ind i vores organisation.

Nogle af PensionDanmarks netværk og medlemskaber

- › UN Global Compact
- › World Economic Forum
- › Green Building Council Danmark
- › Institutional Investors Group on Climate Change
- › Dansif
- ›GRESB Infrastructure
- › Sustainable Build
- › Bestyrelsesforeningen
- › Virksomhedsforum for Socialt Ansvar

PensionDanmark ønsker at være en aktiv deltager i samfundsdebatten – særligt på de områder, som påvirker os og vores medlemmer. På den måde kan vi være med til at påvirke vores omgivelser, sætte nye standarder og bringe ny viden ind i vores organisation.

PensionDanmark er medlem af FN's Global Compact, som er det førende globale bæredygtighedsinitiativ for virksomheder. De ti Global Compact Principper har i en årrække været en del af vores arbejde med screening og aktivt ejerskab, og derfor er det også naturligt, at vi nu selv rapporterer om vores arbejde med de ti principper.

Udover Global Compact, så deltager vi en i en række initiativer, som er med til at arbejde for bedre rammeforhold for investeringer indenfor vedvarende energi og sætte fokus på bæredygtighed indenfor forskellige aktivklasser, som fx ejendomme og infrastruktur.

Denne rapport er den lovpligtige redegørelse for samfundsansvar i henhold til Bekendtgørelse om finansielle rapporter for forsikringselskaber og tværgående pensionskasser §132 og §132a.

Trykt: I Danmark i 2017 af GSB Grafisk, et miljøcertificeret trykkeri

Papir: MultiDesign Original White

Fotos: Ole Mortensen, Jakob Boserup, Adam Mørk, Simon Klein Knudsen, Claus Bonnerup, Magnus Klitten, Peter Jørgensen, Emil Jakobsen, Ursula Bach og DONG.

PensionDanmark A/S
Langelinie Allé 43
DK-2100 København Ø
Telefon: +45 3374 8000
E-mail: info@pension.dk
Web: pensiondanmark.com

PensionDanmark